

1 Proposisjonens hovedinnhold

Departementet foreslår i proposisjonen her et nytt straffebud som rammer den som har avtalt et møte med et barn under 16 år, og som med forsett om å begå en handling som nevnt i §§ 195, 196 eller § 200 annet ledd har kommet frem til møtestedet eller et sted hvor møtestedet kan iakttas (forslag til ny § 201 a i straffeloven). I tillegg foreslås det å tydeliggjøre at straffeloven § 201 bokstav b og c også rammer seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd som er forøvet gjennom elektronisk kommunikasjon.

Uavhengig av disse forslagene foreslår departementet enkelte presiseringer i straffeprosessloven og straffegjennomføringsloven som følge av at en domstolsavgjørelse om fullbyrding av betinget fengselsstraff med virkning fra 1. januar 2006 skal være dom, og ikke kjennelse, jf. endringene i straffeloven §§ 28 a og 28 b vedtatt ved lov 20. mai 2005 nr. 28.

2.1 Strafferettslig vern mot uønsket seksuell kontakt med barn og unge, særlig i lys av utviklingen i informasjons- og kommunikasjonsteknologi

I England ble det i 2003 vedtatt et eget straffebud som gjør det straffbart å møte eller reise for å møte et barn som man tidligere har hatt kontakt med, dersom møtet finner sted for å begå overgrep mot barnet (Sexual Offences Act 2003 section 15). Bestemmelsen lyder slik:

«15 Meeting a child following sexual grooming etc.

(1) A person aged 18 or over (A) commits an offence if-

(a) having met or communicated with another person (B) on at least two earlier occasions, he-

(i) intentionally meets B, or

(ii) travels with the intention of meeting B in any part of the world,

(b) at the time, he intends to do anything to or in respect of B, during or after the meeting and in any part of the world, which if done will involve the commission by A of a relevant offence,

(c) B is under 16, and

(d) A does not reasonably believe that B is 16 or over.»

Med «relevant offence» foran siktes det i all hovedsak til seksuallovbrudd.

Bestemmelsen trådte i kraft 1. mai 2004.

Etter den engelske straffebestemmelsen ble vedtatt, tok Barneombudet og Redd Barna til orde for å innføre en tilsvarende bestemmelse i norsk rett.

Lignende forslag har vært tatt opp i flere representantforslag:

- Dok 8:82 (2004-2005) Forslag fra stortingsrepresentant Jan Simonsen om å gjøre det straffbart å foreslå sex med mindreårige på internett

- Dok. 8: 96 (2004-2005) Forslag fra stortingsrepresentantene Karita Bekkemellem Orheim, Gunn Karin Gjul og Eirin Faldet om å forhindre internettrelaterte overgrep
- Dok 8: 74 (2005-2006) - Forslag fra stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, André Oktay Dahl og Olemic Thommessen om bekjempelse av seksuelle overgrep mot barn med særlig fokus på barn og unges økte bruk av elektroniske media.

Flere sider ved nye kommunikasjonsmidler som internett og mobiltelefon har gjort barn mer utsatt for overgrep. Blant annet er det lettere for voksne å komme i kontakt med barn uten kontroll fra andre voksne.

Muligheten for anonymitet kan redusere oppdagelsesrisikoen og senke den psykologiske barrieren mot å ta kontakt. Den uformelle formen som ofte benyttes i kommunikasjon over internett og lignende kanaler, kan også påvirke barn og unge til å utlevere mer om seg selv til fremmede eller eksperimentere med andre og kanskje mer utfordrende roller. Siden kontakten ikke er fysisk, opplever de situasjonen som trygg og tror gjerne de har kontrollen over det som skjer. Noen voksne bruker imidlertid helt bevisst slik kontakt for å komme i posisjon til å begå seksuelle overgrep.

For barn og unge utgjør kontakt gjennom internett og mobiltelefoner en helt selvfølgelig del av hverdagen. Det er viktig at lovgivningen som beskytter barn mot overgrep er tilpasset den virkeligheten som barn og unge lever i.

Justisdepartementet arrangerte 10. mars 2006 et nordisk seminar om temaet. Seminaret belyste forskjellige sider ved det britiske straffebudet og en eventuell kriminalisering i de nordiske landene. Senior Crown Prosecutor Vivien Goddard og Detective Inspector Brian Ward fra London Metropolitan Police redegjorde for erfaringene med det britiske straffebudet. Enkelte av innleggene fra seminaret lå ved høringsnotatet 29. juni 2006, se nedenfor.

2.2 Høringen

Justisdepartementet sendte 29. juni 2006 på høring et forslag om et nytt straffebud som retter seg mot den som med forsett å begå et lovbrudd som nevnt i straffeloven §§ 195, 196, § 200 annet ledd eller § 201 bokstav c møter et barn under 16 år, som vedkommende tidligere har hatt kontakt med ved minst to anledninger. Departementet foreslo også å presisere straffeloven § 201 slik at det går klart frem at bestemmelsen rammer seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd som skjer gjennom bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler.

3.1 Gjeldende rett

Straffeloven §§ 195, 196 og § 200 annet ledd gjelder henholdsvis seksuell *omgang* med barn under 14 eller 16 år og seksuell *handling* med barn under 16 år. Felles for bestemmelsene er at de retter seg mot selve den seksuelle akten. Det sentrale etter den britiske straffebestemmelsen i Sexual Offences Act 2003 section 15 er at straffansvaret inntrer *før* den seksuelle kontakten har skjedd.

De norske bestemmelsene suppleres av et generelt straffansvar for forsøk på forbrytelser, jf. straffeloven § 49. Forsøk på overtredelse av bestemmelsene i f.eks. straffeloven §§ 193, 195, 196, § 200 annet ledd eller § 203 er derfor straffbar.

Forsøksansvaret kjennetegnes ved at forbrytelsen ikke er fullbyrdet, det har for eksempel ikke kommet til seksuell kontakt, men det er foretatt andre handlinger som viser at gjerningspersonen har tenkt til å utføre forbrytelsen. Forsøksansvaret rammer likevel ikke alle forberedelsesstadier eller all forutgående tilrettelegging av en straffbar handling. Det må trekkes en grense mot handlinger eller forberedelser som ligger for fjernt fra selve forbrytelsen, og som derfor er straffrie. Hvor i hendelsesforløpet frem mot en straffbar handling man skal trekke forsøksansvaret

nedre grense, beror på en konkret og skjønnsmessig helhetsvurdering. Typisk relevante skjønnsmomenter som er utviklet gjennom rettspraksis og teori, er hva som er foretatt og hva som gjenstår, nærhet i tid til fullbyrdelse, den psykologiske forskjellen mellom det som er gjort og det som gjenstår, hvor omfattende forberedelser som er gjort og om handlingsforløpet viser en konsekvent forbrytersk vilje, jf. for eksempel Rt. 1991 side 95, Rt. 1995 side 17 og Rt. 1996 side 766.

Departementet antar at handlingene som er beskrevet i den britiske straffebestemmelsen som hovedregel vil være å bedømme som straffri forberedelse i forhold til straffeloven § 193 (seksuell omgang ved misbruk av tillitsforhold og lignende), § 195 (seksuell omgang med barn under 14 år), § 196 (seksuell omgang med barn under 16 år) og § 200 annet ledd (seksuell handling med barn under 16 år). I de fleste tilfellene vil handlingen som er utført, i karakter skille seg for mye fra handlingene som gjenstår, til at straffebudet skal være oppfylt. Det kan være mulig at den voksne likevel ikke vil gjennomføre planen, for eksempel på grunn av moralske kvaler eller mulighet for oppdagelse eller fordi å se barnet vil gjøre at vedkommende ombestemmer seg. Likevel kan det tenkes at omstendighetene rundt møtet eller den forutgående kontakten i enkelte saker er av slik karakter at forsøksansvaret kan inntre allerede når den voksne reiser for å møte barnet eller møter barnet.

Departementet antar derimot at en del tilfelle som faller inn under den engelske straffebestemmelsen, vil kunne rammes av forsøksansvaret etter straffeloven § 203, som setter straff for den som mot vederlag har seksuell omgang eller handling med en person under 18 år. Det er ikke upraktisk at voksne ved kontakt over internett tilbyr kontantkort, klær, penger eller lignende for seksuell kontakt med mindreårige. Hvis det på dette grunnlaget avtales et møte, kan gjennomføringen av selve den seksuelle kontakten fortone seg som sikker nok til at forsøksansvar kan statuere ved møtet eller på reisen til møtet. Forespørsler eller avtaler om kjøp av seksuelle tjenester kan dessuten rammes av straffeloven § 201. At det allerede er begått en straffbar handling, kan indikere et fastere forbrytersk forsett og senke den psykologiske barrieren for fullbyrdelse.

3.2 Nordisk rett

Ingen av de nordiske landene har et eget straffebud som retter seg spesifikt mot de forhold som er omfattet av det engelske straffebudet i Sexual Offences Act 2003 section 15. I Sverige har Justitiedepartementet gitt riksåklager Fredrik Wersäll i oppdrag å utrede hvorvidt det bør innføres en slik bestemmelse, jf. «Oppdrag om lagstiftning mot vuxnas kontaktsökande med barn i sexuell syfte» – Ju2006/1247/P. Mandatet til den svenske utredningen lyder slik:

«Utredaren skall genom löpande samråd med Brå ta del av myndighetens kunskapsunderlag och överväganden och mot den bakgrunden

- analysera strafflagstiftningens tillämplighet på företeelsen,
- analysera vilka verktyg de brottsbekämpande myndigheterna har för att möta den,
- i analysen beakta gränsöverskridande faktorer av relevans för tillämpligheten av lagstiftningen, och
- överväga om lagstiftningen är tillräcklig för att skydda barn mot företeelsen och, om så inte bedöms vara fallet, föreslå nödvändiga lagändringar och lämna författningsförslag.

Utredaren skall redovisa ekonomiska konsekvenser av eventuella förslag och, i förekommande fall, hur ökade kostnader skall finansieras.

Utredaren bör undersöka om och hur företeelsen har hanterats i några med svenska förhållanden jämförbara utländska rättsordningar.

Utredaren bör vid behov även samråda med myndigheter och andra som verkar inom ramen för det område som uppdraget avser samt med 2005 års barnpornografiutredning.

Uppdraget skall redovisas senast den 7 maj 2007»

I dansk og islandsk rett vil tilfeller som nevnt i den engelske bestemmelsen være dekket av ordlyden i det alminnelige forsøksansvaret. Den danske straffeloven § 21 definerer straffbare forsøk som handlinger som «siger til at fremme eller bevirke utførelsen av en forbrydelse». Forsøksansvaret inntreer etter dansk rett derfor på et tidligere stadium i handlingsrekken frem mot et lovbrudd enn etter norsk rett.

I finsk og svensk rett trekkes den nedre grensen for forsøk omtrent likt som i norsk rett.

3.3 Internasjonale forpliktelser

Norge er forpliktet etter flere internasjonale instrumenter til å beskytte barn mot seksuelle overgrep, både strafferettslig og gjennom andre tiltak. En slik forpliktelse følger særlig av FNs barnekonvensjon art. 34.

Barnekonvensjonen er inkorporert i norsk lov gjennom menneskerettsloven 21. mai 1999 nr. 30, men inkorporeringen er ikke seg selv tilstrekkelig til å oppfylle de plikter som staten har etter artikkel 34.

Et nytt straffebud som gir strafferettslig beskyttelse mot seksuelle overgrep også før selve overgrepet begås, kan sies å styrke barns rettigheter etter barnekonvensjonen og bidra til å sikre de verdier som er nedfelt i den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) art. 3 og 8. Derimot kan det ikke av disse bestemmelsene utledes noe *krav* til slik kriminalisering.

Norge er også forpliktet av flere internasjonale konvensjoner til å sikre at strafforfølgning skjer på en måte som tilfredsstiller grunnleggende rettssikkerhetsgarantier for siktede. Viktigste er FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter art. 14 og EMK art. 6. Også FN-konvensjonen er inkorporert i norsk rett gjennom menneskerettsloven 21. mai 1999 nr. 30. Forpliktelsene kan ha betydning for hvordan straffebud utformes, men først og fremst for hvilke rettigheter siktede har under håndhevingen av dem og den etterfølgende strafforfølgningen. *Norsk senter for menneskerettigheter* har i sin høringsuttalelse fremhevet EMK art. 6 (2) og bestemmelsens betydning for domstolens bevisvurdering av spørsmålet om subjektiv skyld. Departementet ser ikke at forslaget til nytt straffebud medfører særlige problemstillinger i forhold til EMK art. 6 (2). Det nye straffebudet gjør ingen unntak fra de alminnelige reglene om beviskrav, bevisføringsplikt eller bevisbyrde. Det er påtalemyndigheten som må føre bevis for tiltaltes forsett, og retten som må ta stilling til om kravet til skyld er oppfylt. Rimelig tvil skal her som ellers komme tiltalte til gode. Straffebudet inneholder ingen elementer som forhindrer siktede i et effektivt forsvar eller domstolen fra å vurdere spørsmålet om skyld på selvstendig grunnlag.

Håndhevingen av straffebud, herunder bruk av utradisjonelle etterforskningsmetoder, kan reise spørsmål om vern mot inngrep i privatlivet. Dette har sider blant annet til EMK art. 8 om vern av privatlivet. Etter departementets oppfatning reiser imidlertid ikke forslaget til nytt straffebud noen nye problemstillinger i forhold til vernet av privatlivet.

Departementet foreslår ingen straffeprosessuelle endringer. Forslaget innebærer dermed ikke økt risiko for inngrep i privatsfæren utover den økning i det totale potensialet for inngrep gjennom strafforfølgning som ethvert nytt straffebud vil medføre. Forholdsmessighetskravet som følger av EMK art. 8 (2) er også et integrert prinsipp for inngrep i privatsfæren som skjer i forbindelse med etterforskning, jf. for eksempel straffeprosessloven § 107 a.

3.6.3.1 Generelt

Et typisk hendelsesforløp i saker som begynner med kontakt på internett, er at kontakten begynner på et åpent forum på internett, for eksempel i en pratekanal (chat). Gjerningspersonen vil deretter forsøke å få kontakten over til lukkede fora hvor kontakten skjer direkte mellom partene, for eksempel på e-post eller helst kontakt i sanntid, for eksempel gjennom en meldingstjeneste på internett, for eksempel MSN Web Messenger. Noen vil kanskje også utvide kontakten til å sende bilder eller til å bruke web-kamera under samtalen. På et stadium vil gjerningspersonen kanskje be om mobiltelefonnummeret til barnet, slik at kontakten kan skje via tekstmeldinger eller telefonsamtaler. Siste trinn i kontakten er gjerne å legge til rette for et fysisk møte. Overgangen mellom de forskjellige kontakttrinnene kan skje raskt, og kanskje slik at man hopper over enkelte trinn og går rett på å forsøke å få til et fysisk møte. Andre ganger kan det gå lang tid mellom hver overgang.

Det er liten tvil om at faren for overgrep har inntrådt dersom det kommer til et fysisk møte, og gjerningspersonen har forsett om å begå et seksuelt overgrep mot barnet. Spørsmålet er på hvilket tidspunkt i handlingsrekken at straffansvar skal inntre. Riksadvokatens forslag og departementets forslag i høringsnotatet kan sies å representere ytterpunkter på en skala over mulige tidspunkter.

På bakgrunn av høringen har departementet valgt et annet tidspunkt for straffansvarets inntreden enn opprinnelig foreslått. I vurderingen av når straffansvar bør inntre, har departementet lagt vekt på flere hensyn. Et sentralt moment er handlingens straffverdighet, herunder hvor nærliggende fare for overgrep som handlingen innebærer. Faren for overgrep er størst jo nærmere i tid og ytre omstendigheter man kommer til en situasjon hvor overgrep kan begås. Jo fjernere handlingen er fra en slik situasjon, desto større mulighet er det for at et overgrep til tross for et opprinnelig fullbyrdesforsett, likevel ikke begås. Det kan tenkes at personen ombestemmer seg på grunn av moralske kvaler eller praktiske hindringer eller faren for å bli oppdaget. Departementet har også lagt vekt på bevismessige hensyn og praktiske håndhevingsmuligheter. Straffansvar bør ikke inntre på et tidspunkt hvor det gjennomgående vil være vanskelig å bevise gjerningspersonens forsett. Straffebudet må også legge til rette for at håndhevingen kan skje uten å utsette barnet for økt belastning. Utformingen av et straffebud må videre ta høyde for problemstillinger knyttet til jurisdiksjon i forhold til handlinger begått gjennom elektronisk kommunikasjon. De nevnte momentene kan trekke i forskjellige retninger.

Etter en samlet vurdering har departementet falt ned på en løsning som kan ses som en mellomløsning i forhold til riksadvokatens forslag og forslaget i høringsnotatet. Etter departementets syn bør ikke straffansvar være betinget av at gjerningspersonen faktisk møter barnet. Departementet er enig i at et slikt krav vil kunne svekke straffebudets effektivitet og vil kunne medføre økt belastning for barnet og etiske dilemmaer for politiet. Samtidig fastholder departementet at straffansvaret først bør inntre når gjerningspersonens forsett om å møte barnet tydelig har manifestert seg i vedkommendes handlinger. Departementet er altså ikke enig i at straffebudet bør rette seg mot selve kontaktetableringen jf. nærmere nedenfor.

3.6.3.2 Bør selve kontaktetableringen være straffbar?

I tråd med redegjørelsen under punkt 3.6.3.1 mener departementet at det vil være for tidlig i en tenkt handlingsrekke frem mot et overgrep om straffansvaret skulle inntre allerede ved kontaktetableringen. Å ta kontakt med en mindreårig er en handling som i tid og karakter skiller seg vesentlig fra det å etablere en situasjon hvor et fysisk overgrep kan

begås. Særlig gjelder dette dersom kontaktetableringen skjer ved bruk av kommunikasjonsmidler som gjør at den mindreårige og den voksne ikke har fysisk kontakt.

Som KRIPOS påpeker i sin høringsuttalelse, kan overgrep skje også via elektronisk kommunikasjon, for eksempel ved at en voksen person forlede en mindreårig til å posere foran web-kamera eller sende bilder av seg selv med MMS (multimediamelding) over mobiltelefonen. Slike handlinger vil imidlertid være straffbare etter straffeloven § 200 annet ledd annet punktum. Dette klargjøres ytterligere ved departementets forslag til presisering i straffeloven § 201. Utover slike tilfeller vil faren for overgrep særlig være fremtredende når kontakten går over fra internett eller lignende, til et fysisk møte. Departementet mener at det er en kvalifisert forskjell i straffverdighet mellom det å etablere kontakt med noen for eksempel over internett (som også kan være helt legitimt) og det å legge til rette for et fysisk møte.

Departementet er enig med riksadvokaten i at det at en voksen person tar kontakt med fremmede barn på en fordekt måte, ofte vil kunne gjøre at handlingen fremstår som påfallende og dermed vil kunne indikere en uhederlig hensikt. Departementet er imidlertid ikke enig i at disse momentene bør inntas som vilkår i den objektive gjerningsbeskrivelsen. De nevnte momentene synes ikke i seg selv å skille den straffbare handlingen fra legitime handlinger. I stedet vil de kunne begrense rekkevidden av straffebudet på en uheldig måte.

Det kan etter departementets oppfatning være aktverdige grunner til at voksne etablerer kontakt med ukjente barn via internett. Enkelte sider ved ny elektronisk kommunikasjon kan gjøre det mer naturlig med kontakt på tvers av aldersgrenser. For eksempel kan man tenke seg at voksne og ungdom kan dele interesse for dataspill eller sportsklubber, og at de lett kan komme i kontakt over internett i forbindelse med en slik interesse. I mindre grad enn i den virkelige verden behøver det å være noe påfallende med en slik kontakt. En mann på 30 år kan for eksempel spille sjakk på nettet der også dyktige barn og ungdom deltar. Derimot vil det være mer påfallende om den samme 30-åringen bruker nettvennskapet med en 12-åring til å avtale et møte – særlig hvis dette skal skje uten at foreldrene vet det osv.

Det er også helt alminnelig å opptre med kallenavn eller alias ved kontakt for eksempel i pratekanaler på internett. I de aller fleste tilfeller vil også dette være å foretrekke siden det å opptre under fullt navn på internett kan skape en risiko for misbruk av personopplysninger og mulighet for direkte oppsøking fra fremmede personer eller andre ubehageligheter. Det å opptre i en pratekanal som «ung_og_sjarmerende» er ikke i seg selv en kritikkverdig handling, selv om det skulle vise seg at man verken er ung eller sjarmerende. Om en gjerningsperson presenterer seg med reell identitet og alder og gir direkte uttrykk for hva vedkommende ønsker, kan dessuten dette være vel så straffverdig som å ta kontakt under et alias eller med fiktiv identitet.

Departementet er likevel enig med riksadvokaten i at det ofte kan være påfallende om voksne mennesker etablerer kontakt med barn uten at det fra før eksisterer noen naturlig relasjon mellom dem. Dette gjelder imidlertid uavhengig av om kontakten skjer fysisk (fremmed mann tar kontakt med barn på gaten) eller ved bruk av ny kommunikasjon. Det er likevel ingen som har foreslått at det skal være straffbart for voksne fysisk å ta kontakt med ukjente barn, selv om de på dette tidspunktet kan ha dårlige hensikter. Det er først hvis den fremmede voksne forsøker å få med seg barnet til et annet sted, at det kan være tale om straffansvar.

For øvrig mener departementet at straffebudet ikke bør forbeholdes tilfeller der den voksne og barnet i utgangspunktet er helt fremmede for hverandre. Også der barnet og den voksne kjenner hverandre fra før, kan forholdene ligge til rette for et straffansvar som foreslått.

Departementet ser at forslagene fra riksadvokaten og KRIPOS i en viss utstrekning vil være lettere å håndheve siden politiet kan konsentrere seg om den atferden som skjer gjennom elektronisk kommunikasjon. Også en effektiv håndheving av forslagene fra riksadvokaten og KRIPOS forutsetter imidlertid samarbeid med publikum og fornærmede og drivere av pratekanaler på internett. Et forslag som rammer selve kontakten på internett vil dessuten gjennomgående reise mer kompliserte juridiksjonsspørsmål enn om straffansvaret knytter seg til et fysisk møtested. Hvis nettstedet ikke har åpenbar tilknytning til Norge, for eksempel ved at samtalene skjer på norsk, vil det være vanskelig å vite hvilke personer eller handlinger som har tilknytning til norske forhold.

Departementet antar at bransjeinitierte og -regulerte tiltak for å forebygge internett-relaterte overgrep mot barn vil kunne ivareta noen av funksjonene som forslagene fra riksadvokaten og KRIPOS tar sikte på. Som nevnt tidligere er arbeidsgruppen ledet av Grete Faremo blant annet gitt mandat til å gå i dialog med bransjen om slike tiltak.

3.6.3.3 Nytt skjæringstidspunkt

Departementet mener at gode grunner taler for at straffansvar bør inntre når den voksne har kommet frem til møtestedet, slik Hedmark og Oppland statsadvokatembeter har foreslått. På dette tidspunktet har den voksne vist vilje til å gjennomføre møtet med barnet. Dette gjelder uavhengig av om barnet møter eller ikke.

Som Barneombudet har påpekt, kan det tenkes at enkelte vil vente i nærheten av møtestedet for å se om barnet møter opp. Slike situasjoner kunne i utgangspunktet fanges opp av forsøksansvaret, jf. straffeloven § 49. For å unngå spørsmål om straffriende tilbaketreden, mener departementet at straffebudet bør ramme også når den voksne har plassert seg slik at vedkommende har oversikt over møtestedet.

Departementet legger til grunn at det alminnelige forsøksansvaret etter straffeloven § 49 vil gjelde også for det nye straffebudet i straffeloven § 201 a. Det betyr at straffansvar kan inntre også før gjerningspersonen har kommet frem til møtestedet eller et sted hvor møtestedet kan iakttas, såfremt vilkårene i straffeloven § 49 er oppfylt. Etter omstendighetene kan forsøksansvar inntre allerede på tidspunktet for kontaktetablering, slik riksadvokaten og KRIPOS tar til ordet for. Et grunnvilkår for forsøksstraff er at man finner bevist at tiltalte ønsket å gjennomføre handlingen som straffebudet retter seg mot. I dette tilfellet må tiltalte på forsøksstadiet ha forsett om å møte opp til avtalt tid og sted for å treffe barnet og forsett om å begå en handling som nevnt i straffeloven §§ 195, 196 og § 200 annet ledd. Så lenge tiltalte ikke har kommet frem til møtestedet eller et sted der møtestedet kan iakttas, kan straffansvaret bortfalle dersom vedkommende av egen fri vilje bestemmer seg for å la være å møte opp, jf. straffeloven § 50.

I høringsnotatet la departementet til grunn at bestemmelsen ikke burde utformes slik at den forutsetter en forutgående *avtale* mellom den voksne personen og barnet om å møtes. Departementet mente det avgjørende måtte være at de møtes, og at dette skjer forsettlig fra den voksne personen. Bare Telemark politidistrikt og Norsk barne- og ungdomspsykiatrisk forening kommenterte dette direkte i høringen, og de støttet departementets oppfatning i høringsnotatet om at lovteksten ikke burde inneholde et krav om noen avtale. Etter en nærmere vurdering ser departementet dette likevel noe annerledes nå. Når straffansvar skal inntre ved at den voksne kommer frem til møtestedet, forutsetter dette en avtale om møtested og møtetid. Tilfeller der den voksne uanmeldt møter opp utenfor skolen, fritidsklubben eller lignende, vil etter dette falle utenfor bestemmelsens anvendelsesområde. Avtalebegrepet må imidlertid ikke tolkes snevert. Etter omstendighetene kan en slik avtale være svært uformell og gå ut på en forståelse om å prøve å møtes i et område i et visst tidsrom. Hvis den voksne har fått barnet til å oppgi hvor det skal befinne seg på et bestemt tidspunkt, kan omstendighetene i enkelte tilfeller være slik at et møte gjennom dette anses

avtalt. En avtale i den forstand det her gjelder, kan foreligge selv om barnet ikke har oppfattet avtalen som bindende for seg.

Som Redd Barna har pekt på, kan det være at møtet skal finne sted hos den voksne, slik at det er barnet som skal reise. Departementet mener at også slike tilfeller skal være omfattet av bestemmelsen. Hvis den voksne befinner seg i sitt hjem eller annet avtalt sted på det avtalte møtetidspunkt, vil den voksne anses for å ha kommet frem til møtetidspunktet. Dersom den voksne skulle ombestemme seg, må vedkommende aktivt avlyse avtalen for at straffansvar ikke skal oppstå. Tilfeller der et møte skal finne sted i den voksnes hjem eller på et annet sted utenfor den offentlige sfære, vil etter omstendighetene også kunne vurderes som ordinært forsøk på seksuelle overgrep etter straffeloven §§ 195, 196 eller § 200 annet ledd jf. § 49.

3.7 Kravet til forutgående kontakt

3.7.1 Hvor omfattende kontakt (kvantitative krav)?

3.7.1.1 Forslaget i høringsnotatet og høringsinstansenes syn

Den engelske bestemmelsen krever at den voksne tidligere har hatt kontakt med barnet ved minst to anledninger. Bakgrunnen for kravet om gjentatt kontakt var et ønske om å avgrense mot personer som handlet på impuls eller et enkeltstående innfall. Kravet om tidligere kontakt to ganger var utarbeidet i samråd med blant annet The paedophile unit i Scotland Yard, jf. Redd Barnas rapport 2004 om barn som møter overgriper på internett, side 27.

Departementet mente i høringsnotatet at det må stilles krav til forutgående kontakt mellom den voksne og barnet, men uttrykte tvil om lovteksten burde være like spesifikk som den engelske, eller om en mer generell formulering var å foretrekke. Utkastene til lovtekst inneholdt et krav om to tilfeller av forutgående kontakt mellom den voksne og barnet.

Hadeland og Land tingrett og *Røde Kors* mener lovteksten bør inneholde et krav om minst to forutgående kontaktilfeller. *Den Norske Advokatforening* er prinsipielt imot innføringen av et nytt straffebud som foreslått, men mener subsidiært at straffebudet må inneholde et krav om to tidligere kontaktilfeller.

Det nasjonale statsadvokatembetet, *KRIPOS*, *BarneVakten*, *Familie og Medier og Støttesenter mot seksuelle overgrep*, *Agder* mener lovteksten ikke bør inneholde et slikt krav.

Det nasjonale statsadvokatembetet uttaler:

«Det sentrale må være innholdet (kvalitativt) i kontakten og allerede ved første kontakt kan dette klart fremkomme. I de tre forslagene oppstilles det etter engelsk modell krav om minst to kontakter i forkant av møtet. Dette skal angivelig utelukke de som handler på impuls. Dette kan ha noe for seg hvis man formulerer straffebudet slik at ansvar inntreffer allerede ved kontakten. Men hvis det i tillegg blir et vilkår for straff at møtet finner sted, så kan kravet om minst to forutgående kontakter virke støtende. Man kan da tenke seg muligheten at en voksen og barn avtales å møtes og at kontakten har et tydelig seksuelt preg. Møtet gjennomføres, men politiet griper inn med det samme. Selv om det her er skapt en helt klar faresituasjon for overgrep, kan den voksne ikke straffes (med mindre han faller innenfor forsøk på fullbyrdet seksualforbrytelse) fordi det i forkant bare har vært en enkeltstående kontakt. Dette er uheldig.»

Nordland statsadvokatembeter er i utgangspunktet imot innføringen av et nytt straffebud, men mener subsidiært at det ikke bør oppstilles et krav om tidligere kontakt ved minst to anledninger som et objektivt straffbarhetsvilkår.

Politidirektoratet synes å innta en slags mellomposisjon:

«Som departementet fremhever, er det gode grunner for å stille krav til forutgående kontakt mellom den voksne og barnet (for eksempel 'gjentatte ganger tidligere' eller 'minst to ganger') blant annet for å avgrense mot personer som handlet på impuls eller et enkeltstående innfall.

...

Samtidig vil vi påpeke at det ikke kan utelukkes at det kan være situasjoner hvor politiet bør gripe inn ved første kontakt, eksempelvis der en overgriper avtaler møte med barnet allerede ved første henvendelse, og reiser for å møte barnet. Ved bruk av internett kan man sende henvendelser til et stort antall mottakere, eksempelvis: en gjerningsmann kontakter 1000 barn, 999 avslår, mens ett barn reiser for å møte gjerningsmannen. Spørsmålet er om det ikke også i noen tilfeller bør være straffbart å reise og møte barnet når hensikten er å begå seksuelle overgrep, selv om avtale om møte skjedde etter første henvendelse til det aktuelle barnet, jf nedenfor under punkt 4.2.1.3. Dersom personen tidligere gjentatte ganger har kontaktet andre barn, eller eksempelvis har benyttet masseutsendelser på nettet, kan det være at dette bør omfattes av straffebestemmelsen selv om møtet med det aktuelle barnet skjer etter første henvendelse. Vi antar at i tilfeller der det enten tidligere har vært kontakt med andre barn, masseutsendelse av henvendelser eller at kontakten er av seksuell karakter, vil kunne avgrenses mot personer som handler på impuls eller som et enkeltstående innfall.»

3.7.1.2 Departementets vurdering

Departementet har etter høringen kommet til at det ikke bør stilles krav om forutgående kontakt et bestemt antall ganger. Straffverdigheten av handlingen er ikke nødvendigvis knyttet til hvor lenge den forutgående kontakten har pågått. Et spesifikt krav om antall forutgående kommunikasjoner vil dessuten kunne medføre uheldige omgørelser av straffebudet. For eksempel kan et slikt krav medføre at potensielle overgripere innretter seg etter straffebudet og forsøker å få til et møte med barnet allerede ved første gangs kontakt, og dersom det ikke lykkes, simpelthen går videre til andre barn. Departementet er enig med Det nasjonale statsadvokatembetet i at det ville være lite rimelig om personen ikke kunne straffes dersom denne ene kontakten førte til et møte. Gjennom elektronisk kommunikasjon er det lett å nå et stort antall personer gjennom liten innsats. Til illustrasjon nevner KRIPOS i sin høringsuttalelse et tilfelle fra Moss hvor en mann ble dømt for overgrep mot 10 jenter etter å ha kommet i kontakt med dem via internett og mobiltelefon. Etterforskingen viste at han hadde vært i kontakt med minst 300 jenter via internett, men at han var blitt avvist av de 290 andre som han ikke hadde begått overgrep mot.

I tillegg kan det være tvilsomt hva som skal regnes som ett kontaktilfelle, slik også riksadvokaten og BarneVakten påpeker i sine høringsuttalelser. Skal for eksempel en kontakt som begynner på en felles-chat og deretter går over til samtale på MSN eller tekstmeldinger regnes som ett sammenhengende kontaktilfelle – eller ville man si at hvert enkelt medium eller hver tekstmelding regnes som separate kontaktilfeller? Slike tvilsspørsmål unngås ved ikke å stille krav om et bestemt antall forutgående kommunikasjoner.

Som nevnt foran i punkt 3.6.3.3 foreslår departementet at det i straffebudet vises til en forutgående avtale mellom den voksne og barnet. I henvisningen til en slik avtale ligger implisitt et krav om forutgående kontakt. Det er ikke

nødvendig å kvantifisere eller kvalifisere denne forutgående kontakten. Formen for, og innholdet i den forutgående kontakten kan være sentrale momenter i vurderingen av tiltaltes forsett.

3.7.2 Hva slags kontakt (kvalitative krav)?

3.7.2.1 Forslaget i høringsnotatet og høringsinstansenes syn

Departementet la i høringsnotatet til grunn at forslaget var teknologinøytralt, slik at det rammet også forutgående kontakt som skjer på annen måte enn ved elektronisk kommunikasjon, for eksempel ved kontakt på lekeplassen.

I høringsnotatet drøftet departementet også om det bør stilles kvalitative krav til innholdet i den forutgående kontakten, for eksempel at den rammes av straffeloven § 201 bokstav c – seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd foretatt overfor en person under 16 år. Departementet viste til at et slikt krav ville kunne gjøre bestemmelsen mer målrettet og lette bevisførselen om tiltaltes forsett om å begå seksuelle overgrep. På den annen side ville et slikt krav gjøre beskyttelsen av barna mindre effektiv. Det ville være nødvendig å skaffe bevis for at den tidligere kontakten har vært av seksuell karakter og at tiltalte på det tidspunktet var klar over fornærmedes alder. I mange saker vil det dessuten være slik at den voksne opparbeider tillit hos barnet nettopp ved å avstå fra seksuelle temaer. I det britiske parlamentet ble et slikt krav diskutert, men forkastet, jf. Redd Barnas rapport 2004 om barn som møter overgriper på internett, side 26-27. Departementet falt i høringsnotatet ned på ikke å stille særskilte krav til innholdet den forutgående kontakten, men ba om høringsinstansenes syn på spørsmålet.

Bare *riksadvokaten* synes å mene at bestemmelsen bør begrenses til kommunikasjon som skjer gjennom bestemte medier, nærmere bestemt telefoner eller datamaskiner. Riksadvokatens synspunkt er imidlertid knyttet til forslaget om å straffe selve kontaktetableringen.

Høringsinstansene er enige i at det ikke bør kreves at den forutgående kontakten er av seksualisert karakter.

Politidirektoratet og *Hordaland politidistrikt* peker på at det iallfall ved gjentatt kontakt ikke bør gjelde kvalifiserende krav til den forutgående kontakten. Hordaland politidistrikt uttaler:

«Hordaland politidistrikt er enig med departementet i at det ved gjentatt kontakt ikke bør stilles krav om at den forutgående kontakt skal være av kvalifisert karakter. Som departementet påpeker vil det i mange tilfeller være slik at tillit og kontakt med barnet opparbeides nettopp ved å avstå fra seksuelle tema og tilnærmingen til seksualitet skjer gradvis. Dette er sentralt kjennetegn ved 'grooming'. Et krav om kvalifisert kontakt vil minske det praktiske anvendelsesområdet for straffebudet, slik at det bare vil dekke en begrenset form for 'grooming'.»

3.7.2.2 Departementets vurdering

Departementet foreslår som nevnt foran at det ikke stilles bestemte krav til omfanget av forutgående kontakt. Det eneste er at den voksne må ha gjort en avtale med barnet om å møtes og denne avtalen kan – som det fremgår av departementets merknader under 3.6.3.3 – etter omstendighetene være ganske løs og uformell. På denne bakgrunn er det også lite naturlig å stille bestemte krav til innholdet eller arten av en forutgående kontakt. Høringen har styrket departementets syn på at det nye straffebudet ikke bør stille kvalitative krav til hvordan den forutgående kontakten har skjedd eller til innholdet i kontakten.

3.8 Fornærmedes alder

I høringsnotatet foreslo departementet at straffebudet skal ramme møte med barn under 16 år. Av høringsinstansene har bare *Redd Barna* vært direkte uenig i denne aldersgrensen. *Redd Barna* mener aldersgrensen bør settes til 18 år, og at straffebudet bør ha en henvisning til straffeloven §§ 203 (kjøp av seksuelle tjenester av person under 18 år) og 204 a (befatning med materiale som dokumenterer overgrep mot barn). Også *Barneombudet*, *Fellesorganisasjonen for barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere* og *Landsorganisasjonen i Norge* mener straffebudet bør ha en henvisning til straffeloven § 203 – og dette medfører i så fall indirekte en aldersgrense på 18 år.

Departementet mener at det særlig er barn under 16 år som har behov for den økte beskyttelsen det nye straffebudet gir. Personer over 16 år har nådd alderen for seksuell selvbestemmelse. Når personer over 16 år kan samtykke til seksuell omgang, kan det ikke godt være straffbart for andre å avtale møter med dem med formål om seksuell omgang. Barn mellom 16 og 18 år kan likevel ha behov for beskyttelse mot andre former for seksuelle overgrep eller utnyttning. Departementet mener dette beskyttelsesbehovet er tilstrekkelig ivaretatt gjennom andre straffebud som for eksempel straffeloven § 192 om voldtekt, § 193 om misbruk av stilling, avhengighetsforhold og lignende og § 203 om seksuell omgang mot vederlag med person under 18 år. Bestemmelsene suppleres av det alminnelige forsøksansvaret etter straffeloven § 49.

3.9 Skyldkravet

3.9.1 Skyldkravet i forhold til handlingen

Den alminnelige regelen i straffeloven § 40 første ledd er at gjerningspersonen må ha utvist forsett i forhold til alle omstendigheter i den objektive gjerningsbeskrivelsen. Forslaget i høringsnotatet går ut på at det alminnelige skyldkravet i straffebudet skal være forsett, men at det i forhold til fornærmedes alder skal være tilstrekkelig med uaktsomhet. At det er tilstrekkelig med uaktsomhet i forhold til fornærmedes alder, gjelder også etter straffeloven § 196 tredje ledd og § 200 fjerde ledd jf. § 196 tredje ledd. Slik skal også straffeloven § 195 tredje ledd forstås, jf. Rt. 2005 side 833.

Ingen av høringsinstansene har gått imot dette forslaget. Departementet fastholder derfor forslaget til skyldkravet.

Den Norske Advokatforening har i sin uttalelse problematisert at fornærmede kan tenkes å utgi seg for å være eldre enn 16 år. Departementet viser til at en tilsvarende problemstilling gjør seg gjeldende ved overtredelser av straffeloven §§ 195, 196 og § 200 annet ledd. I forhold til den nye straffebestemmelsen vil imidlertid bedømmelsen av aktsomhetskravet ofte bli preget av en betydelig aldersforskjell mellom den voksne og barnet, og at det ikke er tale om noen spontan kontakt. Dette vil gjøre det naturlig å skjerpe kravet til aktsomhet fra den voksnes side.

3.9.2 Handlingens subjektive overskudd

3.9.2.1 Forslaget i høringsnotatet og høringsinstansenes syn

Departementet foreslo i høringsnotatet at det skal være tilstrekkelig at gjerningspersonen har vanlig forsett, ikke hensikt, om å begå bestemte straffbare handlinger. Ingen høringsinstanser har gått i mot forslaget. *Den Norske Advokatforening* støtter forslaget om forsett, men mener likevel det knytter seg store rettssikkerhetsmessige betenkeligheter i forhold til for eksempel sannsynlighetsforsett.

I høringsnotatet foreslo departementet videre at forsettet skulle omfatte en handling som nevnt i straffeloven §§ 195, 196, § 200 annet ledd eller § 201 bokstav c.

Bare enkelte høringsinstanser har uttalt seg om denne siden av straffebudet. *Riksadvokaten* og *Hadeland og Land tingrett* har foreslått at henvisningen til straffeloven § 201 bokstav c bør utgå. For øvrig mener tingretten at straffebudet i stedet for paragrafhenvvisninger heller bør beskrive med ord hvilke handlinger som omfattes.

Barneombudet, *Fellesorganisasjonen for barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere*, *Landsorganisasjonen i Norge* og *Redd Barna* mener straffebudet også bør ha en henvisning til straffeloven § 203. *Redd Barna* mener straffebudet også bør vise til straffeloven § 204 a.

3.9.2.2 Departementets vurdering

Departementet kan ikke se at forsett i form av sannsynlighetsforsett vil reise vesentlig større rettssikkerhetsmessige betenkeligheter her enn ved andre straffbare handlinger, og mener at hensynet til effektiv beskyttelse av barn tilsier at de alminnelige reglene om forsett skal gjelde også her.

Departementet er enig med riksadvokaten og Hadeland og Land tingrett i at henvisningen til straffeloven § 201 bokstav c bør utgå. Straffeloven § 201 bokstav c rammer typisk blotting eller slibrig snakk. Det synes lite praktisk at noen skal avtale et møte med en mindreårig bare for slike handlinger. I disse tilfellene vil dessuten handlingen kunne fullbyrdes i så nær sammenheng med selve møtet, at selve møtet trolig vil kunne rammes av det alminnelige forsøksansvaret etter straffeloven § 201 bokstav c jf. § 49. Å forlede en mindreårig til selv å utvise slik atferd (straffeloven § 200 annet ledd annet punktum) bør derimot omfattes av henvisningen. At den mindreårige forledes til å eksponere seg selv, innebærer en direkte integritetskrenkelse av barnet, og kan også medføre en økt risiko for andre overgrep. At den voksne har fått barnet til selve å utføre en slik handling, antas også å kunne påføre barnet en følelse av medvirkning og ansvar, med tilhørende fare for psykologiske ettervirkninger.

Siden det nye straffebudet etter departementets vurdering bør forbeholdes den yngste aldersgruppen, aktualiseres ikke spørsmålet om henvisninger til §§ 203 eller 204 a. Henvisninger til disse bestemmelsene ville bare hatt reell betydning for barn mellom 16 og 18 år siden et forsett om å begå en handling som nevnt i §§ 203 eller 204 a i forhold til barn under 16 år uansett også ville ha oppfylt kravet om forsett i forhold til straffeloven §§ 195, 196 eller § 200 annet ledd.

3.10 Straffbortfall ved jevnbyrdighet i alder og utvikling

Departementet foreslo i *høringsnotatet* en adgang til straffbortfall dersom partene er jevnbyrdige i alder og utvikling.

Ingen av *høringsinstansene* har vært uenige i forslaget.

Departementet fastholder forslaget om adgang til straffbortfall. Bestemmelsen svarer til regelen etter straffeloven § 195 fjerde ledd, § 196 fjerde ledd og § 200 fjerde ledd jf. § 196 fjerde ledd.

3.11 Strafferammen

Departementet foreslo i *høringsnotatet* en strafferamme på ett år. Bare *Stine Sofies stiftelse* har hatt innvendinger mot forslaget. Stine Sofies stiftelse uttaler:

«Når det gjelder strafferammen på de tre foreslåtte bestemmelsene reagerer vi svært negativt. For å oppnå en ønsket signaleffekt om alvorlighetsgraden i planlagte kriminelle handlinger mot barn står ikke dette i samsvar med gjeldende rett på andre områder. § 257 som omhandler simpelt tyveri har en strafferamme på inntil 3 år. Med hensikt i å begå ran eller lignende forbrytelser i § 161 er strafferammen inntil 6 år og under særdeles skjerpene omstendigheter kan

fengsel inntil 10 år idømmes. Stiftelsen stiller seg derfor svært undrende til verdivurdering der planlagt kriminelle handlinger mot barn bare skal kunne idømmes 1 år. ... Stiftelsen mener at lovverket skal fungere som en norm for hva samfunnet finner seg i, det står ikke i samsvar med den foreslåtte strafferammen. Alle er godt kjent med de alvorlige skadevirkningene overgrep på barn medfører. Vi er også godt kjent med at hvis det er lav strafferamme i en lovhjemmel gis etterforskning av denne lavere prioritet hos politiet enn om det foreligger høy strafferamme. Departementet bør se på muligheten av å dele straffebestemmelsen inn i to ledd, slik at de som 'bare' tar kontakt straffes noe mindre, enn de som fysisk reiser for å møte barnet.»

Departementet fastholder forslaget om en strafferamme på ett år. Dersom møtet resulterer i et forsøk på eller fullbyrdet overgrep mot barnet, er det andre straffebestemmelser med vesentlig høyere strafferamme som kommer til anvendelse. Den ordinære strafferammen i straffeloven § 195 er ti år, etter § 196 fem år, og etter § 200 annet ledd tre år. Ved samleie eller skjerpene omstendigheter forhøyes strafferammene til henholdsvis 15 og 21 år (§ 195), 15 år (§ 196) og seks år (§ 200 annet ledd). Instruks og veiledning fra høyere påtalemyndighet kan brukes til å sikre at etterforskning av overtredelser av den nye straffebestemmelsen får tilstrekkelig prioritet.

4 Presisering av straffeloven § 201

4.1 Behovet for presisering

Departementet foreslo i høringsnotatet en presisering av straffeloven § 201 for å gjøre det klart at handlinger som der nevnt anses foretatt «overfor» noen også når de er forøvet gjennom ny kommunikasjon. Alle høringsinstanser unntatt *Redd Barna* og *Datakrimutvalget* har støttet forslaget. *Redd Barna* og *Datakrimutvalget* er kritiske til en slik presisering fordi det kan skape et inntrykk av at atferd over elektroniske medier ellers ikke er inkludert.

Departementet anser det ikke tvilsomt at seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd forøvet gjennom elektroniske kommunikasjonsmidler dekkes av straffeloven § 201 bokstav b og c også etter gjeldende rett. Av pedagogiske grunner bør imidlertid dette fremgå tydeligere av bestemmelsen. Dette kan motvirke en oppfatning av handlinger forøvet på internett, gjennom telefon eller lignende, er mindre alvorlige enn handlinger som foretas direkte overfor noen. Presiseringen må ikke forstås antitetisk. En slik presisering kunne vært vurdert for flere bestemmelser i straffeloven. Dette bør imidlertid ikke være til hinder for at man presiserer anvendelsesområdet for straffeloven § 201.

7.1 Merknader til endringene i lov 22. mai 1902 nr. 10 almindelig borgerlig straffelov Til § 201 nytt annet ledd

Det foreslås et nytt annet ledd som presiserer at handlingene som nevnt i § 201 bokstav a til c er straffbare også når de forøves «overfor» noen gjennom bruk av elektronisk kommunikasjon. Presiseringen skal ikke gi grunnlag for en antitetisk tolkning av hva som omfattes av § 201 eller andre straffebestemmelser.

«Elektronisk kommunikasjon» må forstås på samme måte som i lov 4. juli 2003 nr. 83 om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) § 1-5 nr. 1, det vil si overføring av lyd, tekst, bilder eller andre data ved hjelp av elektromagnetiske signaler i fritt rom eller kabel i et system for signaltransport.

Det følger av bokstav b og c at handlingen må være forøvet «overfor» noen, det vil si overfor bestemte personer. Handlingen vil ikke anses som foretatt «overfor» noen dersom den seksuelt krenkende atferden gjøres tilgjengelig på generell basis, for eksempel på en internettside.

Til ny § 201 a

Bestemmelsen rammer det å møte frem til en avtale med et barn under 16 år med forsett om å begå handlinger som nevnt i straffeloven §§ 195, 196 og § 200 annet ledd.

Selv om bestemmelsen særlig er begrunnet i den økte risikoen for overgrep som nye former for kommunikasjon har medført, er gjerningsbeskrivelsen teknologinøytral. Det er dermed ikke avgjørende på hvilken måte den voksne og barnet har kommet i kontakt eller avtalt at de skal møtes. Derimot må selve det avtalte møtet gjelde et fysisk møte.

Bestemmelsen rammer ikke bare forutgående kontakt som har skjedd på internett. Den vil også kunne ramme tilfeller der kontakten har oppstått gjennom tilfeldig bekjentskap, for eksempel et møte i svømmehallen eller i en musikkforretning. Dersom det på basis av et slikt møte avtales et nytt møte eller utveksles telefonnumre, e-postadresser eller lignende som siden leder til en avtale om et møte, kan dette dekkes av bestemmelsen.

Bestemmelsen er i utgangspunktet heller ikke begrenset til møter mellom personer som ikke har annen naturlig tilknytning til hverandre. Den rammer også tilfeller der den voksne og barnet kjenner hverandre fra før, for eksempel som naboer eller fra fritidsklubben. Det avgjørende er at det foreligger en avtale om et konkret møte, og at den voksne ved *dette* møtet har forsett om å begå et seksuelt overgrep mot barnet.

Begrepet «avtale» må tolkes vidt. Det er ikke nødvendig at det foreligger en eksplisitt avtale om å møtes. Det avgjørende må være at tiltalte har hatt en begrunnet forventning om å treffe barnet på et bestemt sted innenfor et bestemt tidsrom. Hvis barnet for eksempel har svart bekreftende på at det er alene hjemme en kveld og det var underforstått at tiltalte ville avlegge et besøk, vil dette tilfredsstillende kravet om avtale i lovteksten.

En avtale om å møtes forutsetter normalt forutgående direkte kontakt mellom barnet og tiltalte, men det trenger ikke være tilfellet. En avtale kan også inngås gjennom tredjepersoner, for eksempel noen som barnet kjenner eller en fiktiv eller reell bekjent av tiltalte. Det kan tenkes at tiltalte har brukt forskjellige identiteter i kontakten med barnet, og at det derfor fremstår som om avtalen har blitt inngått med noen andre enn den personen som møter opp. Dette er ikke avgjørende for straffansvaret.

Det er uten betydning om det er barnet selv, tiltalte eller tredjepersoner som har initiert møtet. Det avgjørende er at et slikt møte er avtalt eller underforstått.

Straffansvar inntreffer når tiltalte har kommet frem til møtestedet eller et sted hvor møtestedet kan iakttas.

«Møtestedet» må forstås som det avtalte stedet på det avtalte tidspunktet. Om det er avtalt at møtet skal finne sted hjemme hos tiltalte eller et annet sted der han eller hun ellers naturlig befinner seg, må vedkommende anses for å ha møtt frem hvis han eller hun er på det avtalte stedet på det avtalte tidspunktet.

Skyldkravet er forsett, jf. straffeloven § 40 første ledd. Med hensyn til fornærmedes alder, er det etter annet ledd i § 201 a tilstrekkelig med uaktsomhet. Aktsomhetsansvaret skal forstås likt som i straffeloven § 196 tredje ledd, det vil si at det gjelder en streng aktsomhetsnorm.

Tiltalte må ved møtetidspunktet ha forsett om å begå en handling som rammes av straffeloven §§ 195, 196 eller § 200 annet ledd, det vil si seksuell omgang eller seksuell handling med barnet eller forlede barnet til å utvise seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd. Ved tvil om hva forsettet omfatter, må her som ellers tvilen komme tiltalte til gode. Det kan for eksempel oppstå tvil om hvorvidt forsettet dekket seksuell *omgang* eller bare seksuell *handling*.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Anne Marit Bjørnflaten, Thomas Breen, Ingrid Heggø og Hilde Magnusson Lydvo, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen, Solveig Horne og Thore Aksel Nistad, fra Høyre, Elisabeth Aspaker og André Oktay Dahl, og fra Sosialistisk Venstreparti, Olav Gunnar Ballo, er glad for at Regjeringen nå legger fram et forslag til lov om endringer i straffeloven av 1902 mv., et nytt straffebud om å møte et barn med forsett om å begå seksuelt overgrep.

Komiteen mener det er behov for å gi barn økt beskyttelse mot seksuelle overgrep. Den økte bruken av kommunikasjonsmidler som Internett og mobiltelefon, har gjort barn mer sårbar for overgrep. Denne utviklingen har blant annet gjort det lettere for voksne å komme i kontakt med barn uten kontroll fra andre voksne. Noen voksne bruker slik kontakt bevisst for å komme i posisjon til å begå seksuelle overgrep.

Komiteen viser til at formålet med det framlagte forslaget er å gi politiet mulighet til å stoppe planlagte overgrep før selve det fysiske overgrepet er påbegynt. Den nye bestemmelsen vil ramme den som har avtalt å møte et barn under 16 år, og som har forsett om å begå et seksuelt overgrep mot barnet. Politiet kan da pågripe den voksne i det øyeblikk han eller hun ankommer møtestedet eller et sted hvor møtestedet kan iakttas.

Dette supplerer det alminnelige forsøksansvaret etter straffeloven § 195, § 196 og 200, og komiteen mener det er riktig at dersom handlingen har kommet langt nok til at det alminnelige forsøksansvaret etter disse bestemmelsene har inntrådt, bør forholdet bedømmes etter disse bestemmelsene og ikke det nye straffebudet. På denne måten får man fram den økte straffverdigheten ved at gjerningspersonens handling er nærmere fullbyrdet overgrep, enn det man tar høyde for ved det nye straffebudet. Komiteen er også enig i at det nye straffebudet ikke skal anvendes i konkurrans med det alminnelig forsøksansvaret eller en fullbyrdet overtredelse av straffeloven § 195, § 196 eller 200. Komiteen er også enig i at det gis adgang til straffebortfall dersom partene er jevnbyrdige i alder og utvikling.

Komiteen vil også peke på og stiller seg bak at det framlagte forslag også tydeliggjør at straffeloven § 201 bokstav b og c også rammer seksuelt krenkende eller annen uanstendig adferd som er forøvet gjennom elektronisk kommunikasjon.

Komiteen vil samtidig understreke at kriminalisering alene ikke er tilstrekkelig for å beskytte barn. Etter komiteens syn er det behov for en rekke samordnende tiltak for å beskytte de aller minste mot overgrep fra voksne. Et viktig tiltak er opplæring av barn og voksne i trygg internettbruk. Politiet må få på plass egnede virkemidler til å oppdage og oppklare denne typen lovbrudd. Aktørene innenfor moderne kommunikasjon bør også stimuleres til selv å iverksette tiltak som kan forebygge overgrep mot barn. Komiteen vil fremheve det viktige arbeidet under den forrige regjeringen med etableringen av et filter hos KRIPOS som sperrer tilgang til nettsider som inneholder overgrepsbilder.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, er videre fornøyd med at Regjeringen 1. juni 2006 opprettet en arbeidsgruppe for å utrede og fremme forslag til tiltak for å forebygge at barn utsettes for seksuelle overgrep i forbindelse

med deres bruk av Internett og at bilder av slike overgrep mot barn blir distribuert på nettet. « Faremo-utvalget » la 30. januar 2007 fram sine forslag for å forbygge internettrelaterte overgrep mot barn og unge i en egen rapport. Flertallet har merket seg de mange gode og omfattende forslagene for å beskytte barn og unge mot overgrep, og ser fram til at Regjeringen kommer tilbake til Stortinget på egnet måte knyttet til dette. Flertallet vil avslutningsvis rose Redd Barna og andre aktører som har vært pådrivere for deres innsats for å få på plass dette nye straffebudet.